

Kriterier

Katolska kyrkan

1. Påven s.212-216, 221

Vilken betydelse och roll har påven inom den katolska kyrkan.

Varför har han det?

Påven, biskopen av Rom är ledare för den katolska kyrkan i hela världen och ställföreträdare för Jesus på jorden. Påven har ett stort råd till sin hjälp, påven kan även kalla till sig biskopar och kardinaler från hela världen när de fattar beslut som påverkar hela den katolska kyrkan.

Varför har påven betydelse och vad innebär hans roll?

Det finns över en miljard katoliker och påven är dess ledare.

Anledningen till att påven har den rollen är för att Jesus utsåg Petrus som den första kristna ledaren, Matteusevangeliet: "Jag säger dig att du är Petrus, Klippan, och på den klippan skall jag bygga min kyrka..." Petrus blir alltså den förste biskopen och alla påvar efter honom är Jesus ställföreträdare.

Påven anses enligt katolska bestämmelser vara ofelbar, han har absolut rätt när han uttalar sig i ärenden som har stor betydelse för kyrkan.

2. Katolska kyrkans sakrament s.192, 214-216, 218-221,

- Dop
- Nattvard
- Konfirmation
- Prästvigning
- Äktenskap
- Bikt
- De sjukas sakrament

Vilken betydelse har sakramenten och varför är de en stor del av en katoliks liv?

Ordet sakrament betyder helig handling. Människan behöver enligt katolsk tro verkliga föremål och händelser för att kunna ta emot Gud. Genom de sju sakramenten möter de Gud.

- Dopet

Prästen öser vatten över barnets panna tre gånger i form av ett kors.

På Jesu tid talade Johannes Döparen om dopet som omvändelse. Jesus själv lät döpa sig och blev Guds utvalde. Jesus uppmanar sina lärjungar att gå ut i världen och sprida budskapet och låta döpa människor.

Genom dopet föds människan till ett nytt liv, enligt katolsk tro är människan ond och syndig från födseln, arvsynnen. Genom dopet räddas barnet från arvsynnen och djävulens våld. Den som döper sig och tror på Jesus får evigt liv.

- Nattvarden

En liten måltid som avslutar gudstjänsten, nattvard betyder kvällsmåltid.

Jesus åt en avskedsmåltid med sina lärjungar den sista påsken han levde. De första kristna åt alltid en liten måltid om avslutning på sina gudstjänster.

Den sista kvällen i frihet samlade Jesus sina lärjungar för en påskmåltid. Efter att ha avslöjat att Judas skulle förråda honom bröt Jesus ett bröd och sa att det var hans kropp, vinet var hans blod. Blodet ska instifta ett förbund med Gud, Jesus ger av sitt eget blod som offer. I förlängningen ger Jesus sitt liv för att människorna skulle få förlåtelse för sina synder.

Att ta emot nattvard blev en helig handling som räddade människan från det eviga straffet hos djävulen.

- Konfirmation

Konfirmation är en bekräftelse av dopet. Biskopen tecknar då ett kors med helig olja på konfirmandens panna. Konfirmationsåldern är olika i många katolska länder, alltifrån sju år och uppåt.

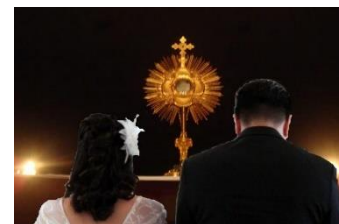
- Prästvigning

Invigningen sker i samband med en mässa. En biskop lägger händerna på den blivande prästens huvud och inviger honom. Prästen avger löften om att inte bilda familj, leva i celibat (inte ha några kärleksförhållanden eller sexuella kontakter). Den katolska kyrkan tillåter inte prästvigning av kvinnor.

- Äktenskap

När mannen och kvinnan ingår äktenskap - genom den kristna vigselceremonin - lovar de varandra trohet inför prästen och kyrkan (som är Guds förlängda arm) och blir därigenom en del av kyrkan.

Katoliker som gifter sig lovar att leva tillsammans hela livet, de får inte skilja sig utom i mycket speciella fall. En kyrklig domstol kan undersöka och avgöra om ett tidigare äktenskap varit giltigt eller inte. Om äktenskapet ingåtts under tvång kan man få äktenskapet ogiltigförklarat.

Om en katolik har skilt sig utan kyrkans tillåtelse är han eller hon utestängd från de övriga sakramenten.

- Bikten

Bikten innebär att man går till prästen och bekänner sina synder och att ångra sig. Prästen kan också uppmana den som biktat sig att göra bot, alltså att rätta till, be om förlåtelse eller på annat sätt sona det fel som personen har gjort.

- De sjukas sakrament

Kallas också den "sista smörjelsen". När någon katolik blir svårt sjuk och döden närmar sig kan han eller hon få denna smörjelse av prästen. Prästen smörjer den sjukes panna och händer med olja och ber för den sjuke att denne ska klara sitt lidande och tillfriskna.

3. Viktiga tankar s.192, 196-198, 211-216, 220-221

- Riter

Se <https://www.so-rummet.se/kategorier/religion/kristendomen/kristendomens-riter#>

- Helgon
- Synen på sexualitet

Hur ser den katolska kyrkan ut i Sverige idag? Varför? S.218-219

Riter – Ritualer är en form av handling som upprepas efter bestämda mönster. Sakramenten är heliga ritualer, handlingar som ger kraft och hjälp från Gud.

Helgon – Ett helgon är en person som har varit särskilt from och märkvärdig människa under sin livstid. Endast påven kan avgöra om någon är ett helgon genom helgonförklaring *kanonisering*. Helgonen lever hos Gud och människorna kan vända sig till dem med sina böner till Gud. Helgonen kan hjälpa i alla slags svårigheter. Jungfru Maria är det främsta av helgon.

Synen på sexualitet – En tanke som tagit sig in i kristendomen från andra religioner i romarriket var att sexualitet var skamligt, det var människans själ som var det viktiga. Speciellt farlig ansågs den sexuella njutningen vara, vilket kunde skyllas på kvinnan. Kvinnan var den som lockade männen till synd. Men andra kristna menar att Gud skapat människan för att njuta och känna glädje i livet.

Påven säger nej till sex före äktenskapet, nej till preventivmedel, nej till homosexuella förhållanden.

Enligt sakramentet *prästvigning* skall prästen lova att leva i celibat, detta för att prästen ska ägna all sin tid och kraft åt församlingen.

Katolska kyrkan i Sverige

Sverige var katolskt i flera hundra år, alla tvingades vara katoliker. Det förändrades på 1500-talet under reformationen och blev protestantiskt, nu fick ingen längre vara katolik eller tillhöra någon annan trosbekännelse, jude exempelvis. Kungen stängde kloster och munkar och nunnor fick söka sig någon annanstans.

Idag råder religionsfrihet i Sverige och den katolska kyrkan har återkommit till landet, kyrkor och kloster har byggts. En del har konverterat till katolicismen men de flesta av Sveriges ca 100 000 katoliker är invandrare från katolska länder. Idag hålls katolska mässor i Sverige på svenska och inte på latin. Sakramenten och mässorna utförs enligt tradition.

Protestantiska kyrkan

4. Luther och andra reformatorer + Vem leder protestantiska kyrkan?

Berätta kort om Luther och hur kyrkan styrs och varför det är så. S.230-235, 240-242

Se även: <https://www.so-rummet.se/fakta-artiklar/orsaker-till-reformationen#>

De lutherska kyrkorna har ingen gemensam högste ledare, som påven för den katolska kyrkan. Varje land har sin kyrka, varje kyrka har sina egna ledare. Inom kyrkan är biskoparna med ärkebiskopen i spetsen som har ledningsansvaret. Kyrkorna samarbetar med **Det Lutherska världsförbundet** med över 70 miljoner medlemmar.

Andra kända reformatorer:

Martin Luther, Tyskland.

Huldrych Zwingli, Schweiz

Olaus Petri och **Kung Gustav Vasa**, Sverige

Jean Calvin, Frankrike

Luther: Luther ville förändra den katolska kyrkan och återupprätta den riktiga kristendomen. Påven hade infört avlatshandeln för att få in mer pengar. Prästerna fick sälja bevis på förlåtelse, med avlatsbrev kunde rika människor köpa sig en plats i himlen.

Martin Luther var rasande över dessa avlatsbrev. Förlåtelse för synd fick ju människan först om hon uppriktigt ångrade sina synder och ville bättra sig - inte genom att köpa sig fri som påven uppmanade.

Luther spikade upp 95 teser på kyrkporten, teser som kritiserade påvens sätt att styra kyrkan och annat Luther ville ändra på.

År 1520 förklarade påven att Luther var skyldig till *kätteri* (att ha "fel tro", fördöms av kyrkan). Luther blev *bannlyst* (ett hårt straff, uteslutning ur kyrkan, får ingen plats i himlen efter döden).

Luther svarade då med att bränna bannbullar (bulla är ett påvligt bud) utanför Wittenbergs stadspört, brytningen med den katolska kyrkan var därmed total.

Bannlysningen innebar att Luther i praktiken var dödsdömd. Men tack vare sina vänner klarade han sig, undantrödd på ett slott. Under tiden översatte Luther Nya testamentet från latin till tyska. Luther ansåg att alla skulle kunna få möjlighet att läsa Bibeln. Prästerna skulle därtill hålla sig borta från latinet i kyrkorna och prata så att folk förstod vad de sa. Kristendomen skulle helt enkelt göras mer begriplig för folket. Luther bröt även mot katolska kyrkans celibattvång och ingick äktenskap.

Jean Calvin efterföljare kallas för reformerta kristna. Calvin gick längre i sina angrepp mot den katolska kyrkan än vad Luther gjorde.

Calvin tog bort altaret och kyrkorna rensades från bilder. Kvar i kyrkorna var bara bänkar och en talarstol. Calvin tog avstånd från tanken att brödet och vinet i nattvarden förvandlades till Kristi kropp och blod. Nattvarden uppfattas som en minnesmåltid där deltagarna inom sig kan uppleva Jesus närvaro.

Olaus Petri och Kung Gustav Vasa (s.259)

I Sverige hade Luthers lärjunge förändrat kyrkan i Sverige, ingen borde lyda påven i Rom, ingen leva i kloster, be till helgon. Det var inte längre påven som styrde över kyrkan, det var kungen. Det föll Gustav Vasa i smaken och Sverige blev protestantiskt. Olaus Petri översatte Bibeln till svenska.

Huldrych Zwingli talade för att kyrkan endast skulle förmedla det som stod skrivet i evangelierna.

Zwingli tömde kyrkorna i Zürich på allt som hade katolsk prägel eller som inte hade direkt koppling till evangelierna. Glasmålningar och ikoner försvann, orglarna monterades ner. Zwingli menade att det var bön och predikan som skulle hållas i kyrkorna, och inte en massa störande och betydelselös musik. Lika som Luther bröt Zwingli mot katolska kyrkans celibattvång och ingick äktenskap.

5. **Protestantiska kyrkans två sakrament** (s. 234) Se även:

<https://www.so-rummet.se/kategorier/religion/kristendomen/protestantismen#>

- Dop
- Nattvard

Varför finns det bara två?

Det finns bara två sakrament i de protestantiska kyrkorna. Dessa är *dopet* och *nattvarden*.

Luther ansåg att det bara var dessa som det

fanns bestämmelser om i Bibeln, inga andra handlingar är instiftade (grundade) av Jesus. Luther ansåg att nattvardens bröd och vin inte förvandlas till Kristi kropp och blod, men att Kristus ändå är närvarande.

6. **Viktiga tankar inom protestantismen** s.230-234

- Frälst genom tro
- Bibeln som läsbar text
- Enkelhet och tillgänglighet

Grundtankar i luthersk kristendom

- Bibeln är enda utgångspunkten för kristen tro.
- Människan blir rättfärdig (befriad från skuld) endast genom tro.
- Goda gärningar ska utföras i vardagsarbetet. Man kan aldrig förtjäna salighet (lycka/frälsning) enbart genom goda gärningar. Man ska arbeta i den livsuppgift man fått av Gud, för inget yrke är finare än något annat.
- Gudstjänsten måste hållas på folkets språk. Predikan får stor betydelse.
- Kyrka och stat har fått skilda uppgifter av Gud: kyrkan har andliga uppgifter, staten världsliga. Kyrkan ska inte ha världslig makt.

Frälst genom tro (s.230, **231**, 232)

Luther var rädd för en sträng Gud och han försökte leva som en god kristen för att Gud skulle vara nöjd med honom. Men att enbart vara god var något som Luther kom fram till var ett feltänk. Gud förlåter den människan som ångrar sin synd och verkligen tror på Jesus. Det är alltså genom tron som människan blir frälst.

Det var när han läste Romarbrevet 1:17 som Luther insåg att människan inte kunde vinna frälsning genom fromma gärningar utan att det endast var tron som var viktig.

Bibeln som läsbar text

Luther ansåg att alla - inte bara präster som kunde latin - skulle kunna få möjlighet att läsa [Bibeln](#). Bibeln skulle översättas till folkets modersmål.

Enkelhet och tillgänglighet

Inom de protestantiska kyrkorna var det viktigt att engagera församlingen i gudstjänsten, prästerna skulle prata så

att folk förstod vad de sa, gudstjänst på församlingens modersmål. Samma gällde psalmsången som nu blev en viktig del av gudstjänsten. Kristendomen skulle göras begriplig.

Predikan får stor betydelse, därför är predikstolen den mest dominerande inredningsdetaljen i en protestantisk kyrka.

Länkar: (begreppa – logga in via Skolon med era mailadresser)

[Begreppa](#)

[Begreppa](#)

[Katolicismen | Kristendomen | Religion | SO-rummet](#)

[Protestantismen | Kristendomen | Religion | SO-rummet](#)

[Andra kyrkor och samfund | Kristendomen | Religion | SO-rummet](#)

[helgon katolska kyrkan - Sök på Google](#)